

N:o 9.

Ank. till Riksd. kansli den 19 april 1909, kl. 1 e. m.

*Utlåtande, i anledning af motion om ändrad lydelse af 43 §
i reglementet för riksbankens styrelse och förvaltning.*

Uti en inom Andra Kammaren väckt, till behandling af bankoutskottet hänvisad motion, n:o 93, har herr *Röing* hemställt, att Riksdagen må besluta, att § 43 mom. 1 af reglementet för riksbankens styrelse och förvaltning erhåller följande lydelse:

§ 43.

Mom. 1. Fullmäktige berättigas att, efter noggrann pröfning af omständigheterna i hvarje särskildt fall, såväl lämna riksbankens gäldenärer förlängning i den föreskrifna tiden för betalande af deras skulder till riksbanken som ock bevilja riksbankens gäldenärer ackord vid likviden af deras skulder till riksbanken. I annat än sist omnämnda fall må fullmäktige däremot icke efterskänka något af hvad enligt gifna föreskrifter och gällande författningar bör erläggas, utan skola alla frågor om eftergift underställas nästblifvande bankoutskott till afgörande i den ordning, instruktionen för detta utskott stadgar.

Bih. till Riksd. Prot. 1909. 6 Saml. 1 Afd. 8 Häft. (N:o 9).

I denna hemställan hafva herrar *Rune, Thylander, Svensson* i *Skyllberg, Neiglick, Lundgren, Vahlquist, Wilh. Andersson* och *Kronlund* instämt.

Såsom motiv för denna framställning anföres följande:

Motivering.

»Enligt § 43 mom. 1 i gällande reglemente för riksbankens styrelse och förvaltning äro fullmäktige i riksbanken berättigade att efter noggrann pröfning af omständigheterna i hvarje särskildt fall bevilja de riksbankens gäldenärer, hvilka afträdt sin egendom till borgenärens förnöjande, ackord vid likviden af deras skulder till riksbanken. Däremot äga ej fullmäktige att i andra fall efterskänka något af hvad enligt gifna föreskrifter och gällande författningar bör erläggas, utan skola alla frågor om eftergift underställas nästblifvande bankoutskott till afgörande i den ordning, instruktionen för detta utskott stadgar.

Erfarenheten torde, ej minst under den kris, i hvilken vi ännu befinna oss, ha visat, att befogad anledning mången gång förefunnits, att personer och företag, som kommit i ekonomiskt trångmål och häftade i skuld till riksbanken, bort erhålla ackord under hand och ej nödgats försätta sig i konkurs, hvarigenom företagets fortfarande existens i månget fall omöjliggjorts, om ej genom ofvan angifna bestämmelser i reglementet det för fullmäktige i riksbanken vore förbjudet att under några som helst förhållanden antaga ett ackord under hand. Är det för vederbörande gäldenär ej möjligt att till riksbanken till fullo gälda sin skuld, står för honom ingen annan utväg öppen än att antingen försätta sig i konkurs eller ingå till bankoutskottet med anhållan om ackord, hvilken anhållan sedermera underkastas Riksdagens slutliga pröfning och afgörande.

Det är af lätt begripliga skäl uppenbart, att detta senare tillväggångssätt så godt som aldrig användes, utan följderna af nu gällande bestämmelser blir den, att gäldenären, äfven om han af de mest oförutsedda anledningar råkat i ekonomiska svårigheter, nödgas göra konkurs, hvarigenom icke blott större direkt förlust kan uppstå för såväl riksbanken som öfriga fordringsägare, utan äfven stora ekonomiska intressen för vårt lands näringslif kunna sättas på spel.

Det gäller därför enligt mitt förmenande att ändra det nuvarande riksbanksreglementet i den riktning, att Riksdagen förtroendefullt gifver fullmäktige i riksbanken rätt att efter noggrann pröfning af omständigheterna i hvarje särskildt fall äfven bevilja de riksbankens kreditorer, som

ej afträdt sin egendom till borgenärers förnöjande, ackord, om befogad anledning därtill förefinnes. Och äfven ur ren banksynpunkt kan en dylik ändring ej vara annat än riktig.»

Sedan utskottet anmodat fullmäktige i riksbanken att afgifva yttrande öfver denna motion, hafva fullmäktige härom anfört följande: »Före år 1862 skulle alla frågor om antagande af ackord eller beviljande af eftergifter underställas nästblifvande bankoutskott. Men med anledning af den då antagna konkurslagen ansågs nödigt inrymma åt riksbanken rätt att efter noggrann pröfning af omständigheterna i hvarje särskildt fall bevilja de riksbankens gäldenärer ackord, hvilka afträdt sin egendom till konkurs. Däremot skulle, såsom dittills, frågor om eftergift i öfrigt af fordringar underställas bankoutskottet.

*Fullmäktiges
yttrande.*

Vid 1889 års riksdag ifrågasattes af en ledamot utaf bankoutskottet i reservation till utskottets memorial n:o 2 angående verkställd granskning af riksbankens tillstånd och förvaltning, huruvida icke möjligheten att erhålla ackord innebär en viss frestelse för personer att i sina affärer med riksbanken gå till väga mindre varsamt och försiktigt, än de skulle hafva gjort, om en dylik möjlighet icke förefunnits. Och det ifrågasattes äfven, huruvida det icke vore mera öfverensstämmande med riksbankens värdighet och fördel att icke bevilja ackord annat än hufvudsakligen på moraliska skäl, såsom om någon gäldenär kommit på obestånd genom olyckor, som icke kunnat på förhand förutses.

Den nu väckta frågan har däremot icke, såvidt fullmäktige kunnat finna, förut varit föremål för beslut af bankoutskottet.

Detta förhållande, att fråga om borttagande af nu gällande förbud för fullmäktige att bevilja ackord utom konkurs icke tidigare varit väckt inom Riksdagen, synes fullmäktige tyda på, att någon olägenhet icke varit förenad med den nuvarande ordningen. Fullmäktige hafva sig ej heller bekant något fall, då ett större ekonomiskt intresse varit satt på spel däri-genom att fullmäktige ej äga att bevilja sådant ackord. Anmärkas bör i detta sammanhang, att genom den fullmäktige tillagda och ganska ofta utöfvade befogenheten att bevilja riksbankens gäldenärer anstånd med betalningen af deras skuld möjlighet beredts att uppehålla ett ekonomiskt företag, som för tillfället blifvit insolvent men anses nog starkt att kunna uppnå tryggad ställning.

För den nuvarande bestämmelsen i afseende å rätten att efterskänka riksbankens fordringar torde icke saknas skäl. Då en privat banks sty-

relse ju äger att antaga ackord utom konkurs, borde, kunde man säga, samma rätt tilläggas äfven riksbankens styrelse. Men förhållandena äro dock icke likartade. Ty i ena fallet finnes alltid ett privat intresse, som utgör en betydelsefull faktor vid pröfningen af ärenden af detta slag. I fråga åter om efterskänkande af statens på riksbankens rörelse grundade fordringar kan det tänkas, att *en för långt gående medgörlighet härutinnan vunnne insteg*, om Riksdagen afhände sig rätten att själf pröfva hithörande frågor. En viss fara härför kan äfven uppstå, om *starka inflytelser utifrån söka inverka på fullmäktiges beslut*.

Medvetandet om att riksbanken i allmänhet icke i annan ordning än som är stadgad i konkurslagen *medgifver eftergift* af sin fordran torde ock i hög grad påverka allmänheten i en för fullgörandet af ingångna affärsförbindelser nyttig riktning.

På dessa grunder hafva fullmäktige funnit sig icke äga anledning att tillstyrka bifall till motionen.»

Utskottet finner motionärens förevarande förslag böra förordas. Onekligt är, att i många fall, där en betalningsinställelse till följd af omständigheter, som skäligen ej kunnat förutses, blifvit nödvändig för en person eller ett affärsföretag, räddning kan erhållas genom en frivillig uppgörelse under hand mellan gäldenären och hans fordringsägare till fördel ej blott för båda parterna utan äfven för de större eller mindre ekonomiska intressen, som kunna vara beroende på företagets fortfarande bestånd. Att det icke under några förhållanden skall vara möjligt för riksbankens styrelse att omedelbart biträda en sådan uppgörelse, synes ej vara lämpligt, och från skilda delar af landet torde kunna framdragas fall, då den gällande ordningen i detta afseende medfört väsentliga olägenheter och förluster, som genom ett ackord med all sannolikhet kunnat undvikas.

De skäl, som fullmäktige i riksbanken anfört mot den föreslagna reglementsändringen, anser utskottet ej vara öfvertygande. Att stora ekonomiska intressen varit satta på spel genom nu bestående hinder för riksbanken att äfven under hand antaga ett ackord, torde ej kunna bestriidas. Att för fullmäktige något sådant fall ej blifvit bekant, torde möjligen kunna förklaras däraf att just till följd af nämnda hinder några framställningar i ämnet till fullmäktige ej kunnat göras. Ty den nu tillgängliga utvägen att underkasta ett ackordsförslag utom konkurs Riksdagens pröfning och godkännande torde väl, såsom motionären framhållit,

så godt som aldrig anlitas. En dylik ackordsunderhandling förutsätter ej sällan så grannliga och svåra underhandlingar, att saken knappast lämpar sig att dryftas inom en riksförsamling, och dessutom måste afgörandet af en ackordsfråga ofta ske inom så kort tid, att frågan svårigen hinner underställas Riksdagen, i synnerhet om denna ej sammanträder förr än efter flera månader.

Fullmäktige hafva framdragit den skillnad, som i fråga om beviljande af ackord skulle finnas mellan riksbankens styrelse och styrelsen för en enskild bankinrättning. Utskottet håller dock före, att, då riksbanken icke är endast en »bankernas bank» utan träder i direkt affärsförbindelse med enskilda personer och firmor, ärenden af nu ifrågavarande art böra behandlas och bedömas efter hufvudsakligen samma grunder i riksbanken som hos en enskild bankinrättning. Med afseende på den uttalade farhågan, att, om Riksdagen afhänder sig och tillägger fullmäktige rätten att pröfva frågor om eftergift af fordran utom konkurs, en för långt gående medgörlighet härutinnan möjligen skulle vinna insteg och att inflytelser utifrån skulle kunna inverka på fullmäktiges beslut, kan utskottet ej dela fullmäktiges uppfattning i denna del, då utskottet förutsätter, att pröfningen af sådana frågor kommer att blifva både saklig och noggrann.

Hvad slutligen angår fullmäktiges anförande, att medvetandet om riksbankens nuvarande ställning till ackordsfrågor synes i hög grad kunna påverka allmänheten i en för fullgörande af ingångna affärsförbindelser nyttig riktning, vill utskottet ej förneka att så möjligen kan vara förhållandet, men anser sig utskottet med afseende härå böra framhålla, att riksbanken genom denna särställning i många fall tillföres förmånsrätt framför andra fordringsägare på sådant sätt att, då fråga uppstår om en ackordsuppgörelse, saken ej kan ordnas eller genomföras på annat sätt, än att riksbanken tillförsäkras full likvid för sin fordran på samtliga eller några öfriga fordringsägares bekostnad.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får utskottet, i anslutning till motionärens förslag, hemställa,

att Riksdagen må besluta, att § 43 mom. 1 af reglementet för riksbankens styrelse och förvaltning skall erhålla följande lydelse:

(nuvarande lydelse).

Mom 1. Fullmäktige berättigas att, efter noggrann pröfning af omständigheterna i hvarje särskildt fall, såväl lämna riksbankens gäldenärer förlängning i den föreskrifna tiden för betalande af deras skulder till riksbanken som ock bevilja de riksbankens gäldenärer, hvilka till borgenärens förnöjande sin egendom afträdt, ackord vid likviden af deras skulder till riksbanken. I annat än sist omnämnda fall må fullmäktige däremot icke efterskänka något af hvad enligt gifna föreskrifter och gällande författningar bör erläggas, utan skola alla frågor om eftergift underställas nästblifvande bankoutskott till afgörande i den ordning, instruktionen för detta utskott stadgar.

Stockholm den 19 april 1909.

På bankoutskottets vägnar:

WERNER G. VON SCHWERIN.

Reservation

af herr *Bæckström*, som förklarar sig dela bankofullmäktiges uppfattning i frågan samt vilja afvakta väntade nya bestämmelser i konkurslagen och om administration, hvarför reservanten ej velat förorda motionen.

(föreslagen lydelse).

Mom. 1. Fullmäktige berättigas att, efter noggrann pröfning af omständigheterna i hvarje särskildt fall, lämna riksbankens gäldenärer förlängning i den föreskrifna tiden för betalande af skuld till riksbanken äfvensom bevilja de riksbankens gäldenärer, hvilka afträdt sin egendom till borgenärens förnöjande, ackord eller eftergift å deras skuld så ock utom konkurs biträda öfverenskommelse mellan gäldenär och hans fordringsägare om betalning af gäld. I öfrigt äga fullmäktige icke efterskänka något af hvad enligt gifna föreskrifter och gällande författningar bör erläggas, utan skola alla frågor därom underställas nästblifvande bankoutskott till afgörande i den ordning, instruktionen för detta utskott stadgar.